

Lớp Phật Pháp Buddhaddhamma

Môn học: PĀLI PHÁP CÚ

Bài học ngày 7.8.2022

IV. Phẩm Hoa_ Kế số 4 và 5 (dhp 47, 48)

IV. Phẩm Hoa_ Kế số 4 (dhp 47)

Duyên sự:

Bài kệ này được đức Phật thuyết khi Ngài ngự tại Jetavana Sāvatti, nguyên nhân câu chuyện vua Viḍḍabha và đoàn quân viễn chinh bị lũ lụt cuốn trôi.

Chuyện bắt đầu từ thời Viḍḍabha còn là thái tử, con của vua Pasenadi xứ Kosala. Mẹ của thái tử Viḍḍabha là con gái của hoàng thân Thích ca Mahānāma và một cung nữ hạ cấp.

Một lần thái tử Viḍḍabha từ Kosala về thăm quê mẹ ở Kapilavatthu bị những người dòng Sākya khinh rẻ và có lời sỉ nhục. Viḍḍabha mang mối hận trong lòng, thề sẽ trả thù.

Đến khi Viḍḍabha được lên ngôi kế vị nhớ đến mối thù năm xưa bèn đem quân đánh giết dòng họ Sākya (Thích ca) để rửa hận.

Sau khi giết sạch dòng họ Sākya, vua Viḍḍabha kéo quân trở về, dọc đường đến bờ sông Aciravatī thì đã tối nên vua ra lệnh đóng trại nghỉ qua đêm tại bờ sông.

Nước sông vào mùa khô cạn để nổi lên những cồn cát giữa dòng sông và mé sông. Đại quân của vua Viḍḍabha theo lệnh đã hạ trại trên những cồn cát ấy mà ngủ. Đến nửa đêm mọi người đang say giấc thì trời đổ mưa như trút, nước lũ dâng cao trong phút chốc khiến đoàn người của vua không trở tay kịp, cả vua Viḍḍabha và đại binh đều bị nhận chìm dưới dòng sông.

Chư tỳ kheo biết tin dòng Sākya bị tàn sát, và vua Viḍḍabha dẫn đại binh, xâm lăng giết hại những bậc thánh, rốt cuộc cũng không về lại xứ sở được, bị nước cuốn trôi chết hết. Các vị họp hội trong giảng đường bàn tán xôn xao.

Đức Phật ngự đến giảng đường, chư tỳ kheo bạch hỏi Ngài về tiền nghiệp của dòng Sākya. Đức Phật cho biết trong thời quá khứ cả dòng họ Sākya là đám dân làng đã rử nhau đắp đập ngăn một khúc sông rồi đánh thuốc độc bắt tôm cá, khiến tôm cá chết nhiều, do cộng nghiệp ấy mà nay bị tàn sát cả dòng họ bị tàn sát đồng loạt.

Các vị tỳ kheo cũng thuật lại việc vua Viḍḍabha và đại quân bị nước lũ cuốn trôi chết thảm không về tới xứ sở. Đức Thế Tôn nhân đó đã thuyết bài kệ: “*Pupphāni h’eva pacinantam ... maccu ādaya gacchati*”.

*

Chánh văn: **Pupphāni h’eva pacinantam
byāsattamanasam naram
suttam gāmaṃ mahogho’va
maccu ādaya gacchati.**

(dhp 47)

*

Thích văn:

pupphāni [đổi cách số nhiều của danh từ trung tính **puppha**] những bông hoa.

h’eva [hợp âm **hi eva**] thật vậy, quả thật là...

pacinantam [đổi cách số ít nam tính của hiện tại phân từ **pacinanta** (từ động từ **pacināti**)] hái, thu hoạch, thu nhặt.

byāsattamanasam [đổi cách số ít nam tính của hợp thể tính từ **byāsattamanasa** (**byāsatta/vyāsatta** + **manasa**)] có ý đắm say, có tâm quyến luyến.

naram [đổi cách số ít của danh từ nam tính **nara**] con người, hạng người.

suttam [đổi cách số ít nam tính của tính từ **sutta** (quá khứ phân từ của động từ **supati**)] đã ngủ, ngủ say.

gāmaṃ [đổi cách số ít của danh từ nam tính **gāma**] làng xóm, thôn ấp.

mahogho'va [hợp âm **mahogho iva**]

mahogho [chủ cách số ít của hợp thể danh từ nam tính **mahogha** (mahā + ogha)] trận lụt lớn, trận lũ lụt kinh hoàng.

iva [bất biến từ tử giáo] ví như, như là.

maccu [chủ cách số ít của danh từ nam tính **maccu**] sự chết, thân chết.

ādāya [bất biến quá khứ phân từ của động từ **ādāti** (ā + √dā + ya)] sau khi lấy, sau khi bắt.

gacchati [hiện tại ngôi III số ít (√gam + a = gaccha + ti)]. Ở đây **gacchati** dùng như một trợ động từ: *ādāya gacchati* nghĩa là “bắt lấy, lấy đi, dẫn đi”.

*

Việt văn:

Người nhặt những cành hoa
ý say mê nhiễm đắm
tử thần sẽ bắt đi
như lũ trôi làng ngủ.

(pc 47)

*

Chuyển văn:

Pupphāni hi eva pacinantam byāsattamanasam naram maccu ādāya gacchati suttaṃ gāmaṃ mahogho iva.

Thần chết sẽ bắt đi con người có tâm ý đắm nhiễm đang hái những cành hoa, như trận lũ lụt cuốn đi ngôi làng say ngủ.

*

Lý giải:

Ai cũng phải chết, nhưng có cái chết hoảng loạn và có cái chết tỉnh táo.

Người chết với sự hoảng loạn sẽ tái sinh vào cõi khổ; Người chết với sự tỉnh táo, tâm an nhiên, sẽ tái sinh vào cõi lạc.

Ý nghĩa bài kệ này, người đang hái những cành hoa là ám chỉ chúng sanh còn đang ôm áp những hệ lụy phiền não, yêu và hận, thương và ghét. Người có ý đắm nhiễm là người còn dính mắc theo danh lợi, chức quyền ... Những con người ấy chưa kịp thoả mãn dục vọng thì đã bị thần chết bắt đi trong sự hoảng loạn.

Đức Phật nhân sự kiện vua Vidūḍabha và binh tướng của ông ta đang say ngủ trong doanh trại thành linh bị trận lũ lụt cuốn trôi mà Ngài thuyết lên kệ ngôn này để nói chúng sanh mê ngủ trong dục vọng bị thần chết cướp đi mạng cũng như thế.

IV. Phẩm Hoa_ Kệ số 5 (dhp 48)

Duyên sự:

Câu kệ này được đức Phật thuyết ở Sāvatti, nhân câu chuyện của tín nữ Patipūjikā.

Tại Sāvatti có nàng tín nữ Patipūjikā thường xuyên cúng dường thực phẩm đến chư tỳ kheo.

Một ngày kia, buổi sáng nàng Patipūjikā cúng dường đặt bát đến chư tỳ kheo tại phước xá của nàng xây dựng. Đến buổi chiều hôm đó nàng đột ngột qua đời và sanh về cõi trời Đao lợi.

Sáng hôm sau chư tỳ kheo đến phước xá của nàng Patipūjikā nhận vật thực, không thấy nàng tín nữ, hỏi ra mới biết nàng tín nữ ấy đã chết từ chiều hôm qua. Chư tỳ kheo kinh cảm kiếp nhân sinh ngắn ngủi. Chư Tăng về chùa bạch với đức Phật chuyện nàng tín nữ chết đột ngột như vậy.

Nhân sự kiện đó, đức Phật thuyết pháp về sự ngắn ngủi của kiếp người, cái chết chực chờ không biết lúc nào cướp đi mạng sống. Rồi đức Thế tôn đã nói lên bài kệ này: “*Pupphāni h’eva pacinantam ... antako kurute vasaṃ*”.

*

Chánh văn: Puppāni h'eva pacinantam
byāsattamanasam naram
atittam_y_eva kāmesu
antako kurute vasam.

(dhp 48)

*

Thích văn:

atittam_y_eva [hợp âm xen chữ **y** vào giữa phụ âm **m** và nguyên âm **e**, “**atittam eva**”]

atittam [đổi cách số ít nam tính của tính từ **atitta** (a + titta)] không vừa lòng, chưa thoả mãn.

kāmesu [định sở cách số nhiều của danh từ nam tính **kāma**] đối với các dục, trong các cảnh dục.

antako [chủ cách số ít của danh từ nam tính **antaka**] sự mạng chung, sự kết liễu, sự chết = **maccu**

kurute [tiến hành cách ngôi III số ít, hình thức *attanopada*. = **karoti** (động từ)] làm, hành động. Dùng như một trợ động từ.

vasam [đổi cách số ít của danh từ nam tính **vasa**] sự kiểm soát, thế lực. **Vasam karoti**: cai quản, khống chế, phong toả.

*

Việt văn: Người nhật những cảnh hoa
ý say mê nhiễm đắm
chưa thoả mãn các dục
thần chết đã khống chế.

(pc 48)

*

Chuyển văn:

Pupphāni hi eva pacinantam byāsattamanasam naram atittam_y_eva antako vasam kurute.

Tử thân kiểm soát kẻ có tâm ý đắm nhiễm đang hái những cành hoa, không thoả mãn đối với các dục.

*

Lý giải:

Bài kệ này cũng gần giống ý nghĩa bài kệ trước (pc 47), nói về cái chết sẽ xảy ra cho mọi người.

Nhưng ở bài kệ này (pc 48) thì đức Phật dạy, con người ta mãi say mê tầm cầu dục lạc, vợ chồng, con cái, tài sản, danh lợi ..v.v.. không bao giờ thoả mãn. Họ nào biết rằng cái chết đang rình rập để cướp lấy sanh mạng của họ.

Rồi họ chết với tâm chưa thoả mãn với các dục, họ phải tái sanh quanh quẩn với bao điều đau khổ, không có lối thoát.

Cuộc đời người quá ngắn ngủi, ai biết vậy hãy đừng đắm nhiễm dục trần và đừng nô lệ cho tham ái, mà hãy tu tập để đạt đến cứu cánh chấm dứt tử sanh

Biên soạn giáo trình: Tỳ khưu Tuệ Siêu